

Lietuvos nacionalinė
M. Mažvydo biblioteka

TĖVIŠKĖS

AIDAI

Nr26 (1667) 1989 m. liepos mėn. 11 d.

XXXIV METAI

Melbourne

Žalgirio mūšis

Rašo Dr. Jonas Kunca

1409 metų žemaičių sukilimas labai susilpnino Kryžiuočių Ordenu galybę. Lenkų karalius Jogaila pasinaudodamas ta proga priėmė Pomeranijos princo titulą klaidingai manydamas, kad Ordenas neišdrįs tam pasipriešinti. Apsiriko; kryžiuočiai užpuolė Lenkiją ir paėmė lenkų tvirtovę Driesen ir Santoch atskirdami Lenkiją nuo jūros. Buvo užimtas Dobryzn ir pasienio pilis prie Neumark sienos.

Dėl to princo titulo ir dėl Lenkijos prasidėjo kiverčiai privedę prie istorinio Žalgirio mūšio. Bohemijos karalius Wentzel mėgino sutaukyti abi puses, ir buvo pasirašytos karo veiksmų paliaubos iki 14010 m. birželio 24d. Abi pusės naudojo paliaubas kariniam pasiruošimui ir ieškojimui sąjungininkų. Jogaila kreipėsi į Vytautą prašydamas jo pagalbos. Pusbrolis sutiko jį paremti.

Austrijos, Bohemijos ir Vengrijos karaliai simpatizavo Ordenui, iš kurio gavo dideles sumas. Karaliui Wentzel Ordenas dovanojo 60,000 florinų vien už jo tarpininkavimą, kurio pasėkoj Dobryzn buvo grąžintas Lenkijai, o Zemaitija paskirta Ordenui. Čia nei iš šio nei iš to buvo įvelta Lietuva. Jogaila žinojo, kad jis iš vis negali perleisti Zemaitijos Ordenui ir šį pasiūlymą turėjo atmesti.

Tuo tarpu Vengrijos karalius Sigismundas ragino Ordeną nenusileisti ir siūlė jam puolimo-apsigynimo paktą. Pagal jį Vengrija gautų 300,000 dukatų iš Ordenu už Lenkijos užpuolimą iš pietų pusės. Po pergalės Sigismundui tektų Lenkija, Podolija ir Halych-Rutėnija, o Ordenui Zemaitija, Lietuva, Dobryzn ir Kujavija. Pakte numatyta, kad Sigismundas paskelbtų karą tik nuo atveju, jei Jogaila panaudotų pagonis kare prieš Ordeną. Sakydami pagonis, jie turėjo galvoj žemaičius, išgarsėjusius anais laikais savo raiteliais ir karingumu bei karo taktika.

Jogaila su Vytautu mėgino patraukti karalių Sigismundą į savo pusę. Abu turėjo važiuoti į Kenmark tartis su Vengrijos karalium. Dėl neaiškių priežastų Jogaila pasiliko, ir Vytautas išjojo vienas su patarėjais į šią misiją. Vietoj pereiti į lietuvių-lenkų pusę, Sigismundas gundino Vytautą eiti kartu su Vengrija prieš Jogailą. Už tai jis siūlė Vytautui Lietuvos karaliaus karūną. Vytautas pasiūlymą atmetė ir pakeliui vos nebuvo nužudytas Ordenu agentų.

1410 metų gegužės mėnesį jau buvo aišku, kad karas yra neišvengiamas ir kad Lietuvai teks jame vaidinti pagrindinę rolę,

DLK Vytauto 15-to amžiaus medžio drožinys. Tikro Vytauto paveikslo nėra rasta.

kadangi Lenkija neturėjo gausios kariuomenės nei jos didikai norėjo kariauti. Dauguma jų sutiko su Zemaitijos atidavimu Ordenui. Vytautas skubiai mobilizavo karius, taisė kelius ir tiltus ir siuntė maistą kariuomenei arčiau numatytos mūšio vietos. Jam pavyko susitarti su Livonijos Ordenu, kad jis saugotų rytų pusę nuo galimo totorių užpuolimo. Paskutiniu momentu Vytauto sekliai pranešė, kad Lenkijoje pasiruošimai karui neina nustatyta tvarka ir kad Jogaila yra slaptai priėmęs Ordenu pasiuntinius net keletą kartų pasitarimam dėl taikos. Susirūpinęs Vytautas paskolino Jogailai dideles sumas samdytų karių apmokėjimui. Visvien lenkų bajorai šiaušėsi prieš siuntimą didesnės kariuomenės. Čia Vytautas buvo priverstas ieškoti pagalbos pas žemaičius-pagonis. Jam reikėjo juos perkalbėti ir išlaikyti paslaptį, nes jeigu būtų išėję aikštėn, kad kare dalyvauja žemaičiai, Vengrijai būtų duota proga pulti Lenkiją.

Tik po ilgokų derybų, įskaitant priminimą, kad Vytauto motina Birutė buvo žemaitė, taigi ir Vytauto gyslose teka žemaitiškas kraujas, žemaičių senesnieji sutiko padėti ir sumobilizavo 9000 raitelių ir 3000 pėstininkų, kurie daug prisidėjo prie mūšio laimėjimo. Žemaičių sekliai greit nuvyko į priešų užnugarį sekti Ordenu jėgų judėjimą ir dydį. Tuo tarpu Vytautas priėmė savo kariuomenės parada, kuriame, aišku nesimatė jokių žemaičių karių, kad įtikinti priešą, jog Lietuvos karo jėgose nėra pagonių.

Prieš pat mūšį Vytautas-vyriausias jungtinių jėgų karo vadas-turėjo 40,000 lietuvių, 12,000 žemaičių, 500 totorių ir tik 14,000 lenkų, kurių tarpe buvo 7,000 samdytų karių,

daugiausia čekų. Lietuviai turėjo 60 patrankų, jų tarpe 10 iš Zemaitijos. Kryžiuočių Ordenas turėjo 45,000 karių ir 20 patrankų.

Liepos 15d. rytą Vytautas turėjo keletą kartų raginti Jogailą, kad jis pasiųstų savo dalinius į numatytas mūšio pozicijas. Šis ilgai dėsė besimelsdamas karo lauko pamaldose. Galų gale Vytautas davė ženklą žemaičių ir totorių raiteliam pradėti puolimą, greit pasitraukti, sugundant kryžiuočius juos persekoti. Tada juos puolė iš šono ir užpakalio ir apsupo. Ši taktika padėjo laimėti mūšį, kuris baigėsi apie 8 valandą po pietų jėgų likučių bėgimu.

Mūšyje lietuviai prarado 6000 vyrų, sužeistų buvo nuo 10 iki 15 tūkstančių. Iš 12,000 žemaičių žuvo 3,000, iš 500 totorių krito 100. Kryžiuočių Ordenu nuostoliai: 18,000 žuvusių ir 30,000 sužeistų. Apie 2,000 Ordenu karių pasiekė Marienburgo pilį, kurią apsupę lietuviai-lenkai laikė beveik du mėnesius, bet nepajėgė, jos paimti.

Lenkai, nors dažnai išpučia jų kariuomenės reikšmę šitam mūšyje, menkai jame iš vis dalyvavo ir neteko tik 1,000 savo karių.

Žalgiryj buvo sutriuškinta Ordenu galybė ir jis nustojo buvęs pavojingas Lietuvai. Greit po to buvo atgauta ir Zemaitija.

Vytautas parodė savo nepaprastą politinį sugebėjimą, oganizuodamas žemaičių pagalbą, Livonijos Ordenu neutralumą ir pačių lenkų dalyvavimą kare. Tai buvo jo kaip valstybės vyro, politiko ir stratego karjeros apvainikavimas. Gaila, kad mirtis neleido jam užbaigti atsipalaidavimo nuo Lenkijos ir kad po Vytauto neturėjom kito į jį panašaus vado kuris sugebėtų eiti jo pėdoms.

Atgimstančiai Gimtinei

*Pakilki iš vergovės gimas krašte,
Nunesk nelaimės jungą nuo pečių,
Ir iš tremties platybių parsibastę,
Nurimkit šmėklos Sibiro kančių!*

*Ledinę sieną, rūškanas bėlanges
Sutirpdę veikiai laisvės troškulys,
Už Nepriklausomybę tautai brangią,
Skanduoja protėvių atgimusi šalis.*

*Plevenkit vėliavos virš Kauno mūrų,
Lydėjęs žygiuos Vytauto vaikus,
Sugerkit, trispalvės, kartėlių sūrų,
Atminę kruvinus tamsos laikus...*

*Plevenkit, vėliavos, širdy lietuvio,
Pagimdę ryžtu degančius jausmus,
per daugel amžių klupę, bet nežuvę,
Šiandien jie vėliai prakalba į mus.*

*Girdi, Tėvyne, obalsis senolių,
Atskrieja su milžinkapių dvasia,
Ir slėpiningą šydą laisvės tolių
Praskleidžia giedro mėlio akysel!*

*Seniai užgesusioj palaidotoj
svajonėj,
Širdis ir vėl pulsuoja viltimi,
Pro ašaras, pro vargą, abejones,
Ir tu, Šalie, laisviau kvėpuot imi.*

*Tad kilki iš vergovės pilnas ryžto,
Gimtasis mano krašte žiemkenčių,
Kas žemėn niekuomet nebesugrįžtų,
Audronašos barbariškų kalčių!
Tyrų Šaltinėlis*

Vilniuje Romo Kalantos susideginimo metinės

Vilniaus Kalnų parke įvykusiame jaunimo mitinge moksleivio Romo Kalantos susideginimo metinėm atžymėti, buvo priimtos įvairios rezoliucijos ir pareiškimai, tarp jų kreipimasis į Lenino komunistinę jaunimo sąjungą Lietuvoje. Esame įsitikinę, rašoma pareiškime, kad Lietuvos komjaunimo priklausomybė VLKJS gali tapti rimta kliūtimi šiai organizacijai natūraliai ir sklandžiai dalyvauti bendrame atgimstančios Lietuvos jaunuomenės gyvenime. Be to, jei ir toliau bus išsaugota ankstesnė, iš esmės privilegijuota, komjaunimo padėtis, ji bus akivaizdžiai nesuderinama su pačia Lietuvoje vykstančio pertvarkos ir demokratizacijos proceso esme. Kreipimosi autoriai tad siūlo rimtai apsvarstyti naujos, savarankiškos Lietuvos komunistinio jaunimo sąjungos įkūrimo klausimą. Nėra abejonūs, rašo kreipimosi autoriai, kad visos dabar egzistuojančios Lietuvos jaunimo organizacijos mielai bendradarbiautų su tokia sąjunga ir pagal išgales, remtų jos atsinaujinimo procesą. LIC

Grožio karalienė Sovietų sąjungoje

Kaip praneša italų spauda, Maskvoje šiomis dienomis pirmą kartą buvo išrinkta Sovietų Sąjungos grožio karalienė. Pateikdami šią informaciją, Italijos laikraščiai iškelia būdingą detalę: grožio karalienės rinkimuose dalyvavusi jauna Estijos atstovė atsisakė šnekėti rusiškai. Į jūrą komisijos narių, rusų, jai statomus klausimus, ji atsakinėjo anglų kalba. Italijos laikraščiai pastebi, kad estai kiekvieną progą išdidžiai pabrėžia savo tautinę tapatybę ir norą atsiriboti nuo rusų. NT

"Caritas" steigiamasis suvažiavimas

Leidinio „Katalikų Pasaulis“ redakcijos darbuotojo Kastano Lukėno pranešimas apie Lietuvos katalikų moterų sambūrio Caritas steigiamąjį suvažiavimą Kaune.

Pastaruoju metu Lietuvos religinis, kultūrinis ir politinis gyvenimas tapo pilnesnis ir aiškesnis. Kartais netgi sunku pasirinkti - ką skaityti, kokiame renginyje dalyvauti, kokią parodą aplankyti. Štai, ką tik balandžio 15-16 dieną Kaune vyko Katalikiškojo Moterų Sambūrio „Caritas“ steigiamasis suvažiavimas. Vilniuje, gi, atkurta Lietuvių Etninė Draugija, kūrėsi lenkų Kultūros Draugija, vyko Lietuvos Demokratų partijos mitingas Kalnų Parke. Manau nesuklysiu pasakę, kad katalikiškajai Lietuvai, ypač jos moterims, nebuvo sunku išsirinkti. Pagaliau įgyvendinti seniai brandinti planai, padedant kartinį akmenį Sambūrio „Caritas“ veiklai. Aišku, pradžia buvo padaryta jau seniau - praėjusių metų rudenį, ir nuo to laiko vyko įtemptas darbas.

Gailestingosios katalikės telkėsi į kuopeles parapijose, miestuose ir kaimuose. Jau suvažiavimo išvakarėse, vykusio dalyvių ir svečių registracija rodė gražią organizacinę darną. Ketvirtosios Vidurinės Mokyklos patalpose netoli nuo autobusų stoties su šypsenomis svečių laukė šeiminkės - Kauno „Caritietės“. Buvo daug svečių - daugiausia viešnios iš visų Lietuvos kampelių, taip pat iš užjūrio ir kaimyninių šalių. Šeštadienį - nuo pat gražaus ryto - šventosios Mišios - erdvioje švento Antano bažnyčioje. Nežinantis praeivis tą saulėtą rytą būtų stebėjęs - nejaugi dar kartą vyksta Velykų Rezurekcija? Aštuntą valandą bažnyčioje vos besutelpa žmonės, gal netgi trečdalis moterų - tautiniais drabužiais. Sventasias Mišias koncelebravo Kauno arkivyskupas kardinolas Vincentas Sladkevičius, lietuvių išeivijos vyskupas Paulius Baltakis ir Kauno vyskupas augziliaras Vladas Michelevičius.

Pamokslą pasakė Sambūrio „Caritas“ dvasios vadas kunigas Sigitas Tamkevičius. „Kai manęs klausė kas įkūrė Sambūrį „Caritas“ ir kas jam vadovauja“, kalbėjo jis - „aš tiesiai atsakau, kad jį įkūrė ir jam vadovauja pats Jėzus Kristus“. O geriausias gerumo ir meilės pavyzdys - Jėzaus Motina Marija po Kryžiumi.

Tą rytą bažnyčioje turbūt nebuvo drugnų ir atšalusių krikščionių. Pašventintą vėliavą šimtamečių ažuolų paūksmėje, į Sporto salę lydėjo džiunglės procesija. 10-tą valandą vėliavos pakėlimas, giedama tautinė giesmė tribūnuose vos sutilpo marga, įvairiaamžė, bet jaunatviška minia. Parterėje - sėdi Sąjūdžio ir valdžios atstovai, karštais plojimais sutinkami įeinantys Bažnyčios hierarchai. Visų akys krypsta į kardinolą

Vincentą Sladkevičių. Jis ir taria pirmąjį sveikinimo žodį: „Kiekviename veide aš išvelgiu savo mamytės bruožus - tikrą meilę, pasireiškiančią tiesa, gerumu, gailestingumu. Mūsų Tėvynė Lietuva - tai ne vien debesėliai, lankos, žiedai, Nemunėlis ar Nėris. Lietuva - tai kiekvienas žmogus, kiekviena širdis. Be žmogaus nebus Lietuvos - liks tik negyvas peizažas. Nesumažinkime Lietuvos iki gamtos“ - sakė kardinolas, „ji yra ir negimusiuose kūdikuose ir mokyklose, ir šeimose, darbovietėse, seneliuose ir pagaliau kapuose. Iš praeities tavo sūnūs te stiprybę semia. Siandieninis susibūrimas - tai pradžia, be pradžios nebus augimo, nebus tęsinio. Po 40-ties metų neapykantos, negailestingumo mes pašaukti į naują pradžią, į meilės ir šviesos spindulius. Tad pradėkim!“ - galingu balsu kvietė visų mylimas kardinolas.

Po jo prabilo išeivijos lietuvių vyskupas Paulius Baltakis, atvežęs gausių Lietuvių Katalikų Organizacijų sveikinimus iš viso pasaulio. Išeivijoje gyvenantis milijonas lietuvių, susibūręs į daugelį draugijų, leidžia keliasdešimt laikraščių ir štai, dabar visų akys viltingai žvelgia į gimstantį, o tiksliau sakant, į atgimstantį katalikišką moterų sambūrį tėviškėje.

Laukiame, kad Sambūris pakels į atgimimą ir visą tautą“, - kalbėjo vyskupas Baltakis.

Iš tolimo Kazachstano, iš Sibiro platybių - kančios ir aukos liudijimą atvežė kunigas Albinas Dumbliauskas. Prašė ištiesti broliškos pagalbos ranką ten, kur įvairiomis kalbomis skamba „Marija, Marija“ giesmė.

Pirmąjį suvažiavimo dieną įvyko trys posėdžiai: šeimos, žmogaus auklėjimo ir tautos bendrijos atkūrimo klausimais,

Su skausmu ir susirūpinimu buvo kalbama apie negimusį kūdikių žudimą, tėvų autoriteto smukimą, apverktiną medicinos lygį, dvasinio gyvenimo devastaciją, jaunuolių padėtį Tarybinėje kariuomenėje, tinkamos jaunimo lektūros stoką, susikompromitavusią mokyklą ir mokytoją, nusilpusius parapijų ryšius, užterštą kalbą, priverstinę ilgametę ateizaciją, sunaikintas religines tradicijas, liaudies meną. Buvo pateikta nemaža konkrečių pasiūlymų - survienuoti šeimas, mokyklas ir Bažnyčios pastangas įteikiantį religinį švietimą, atstatyti tėvų autoritetą ir sveiką nuosavybės jausmą, steigti katalikiškus darželius, privačias mokyklas, bibliotekas, skaityklas, populiarinti

kolektyvinę katekizaciją, skaityklas, populiarinti kolektyvinę katekizaciją, vienyti atgaivintų jaunimo organizacijų veiklą, atstatyti religinio meno paminklus, propoguoti ilgalaikes reguliarias šeimynines rekolekcijas. Skambėjo sveikinimo žodžiai, nuo Lietuvos ir išeivių organizacijų bei pavienių asmenų iš viso pasaulio.

Buvo priimtos keturios rezolucijos: 1-ma dėl abortų, dėl kurių ant moterų ir gydytojų krinta atsakomybė ne tik už kūdikio nužudymą, bet ir už visos tautos gyvybės nesaugojimą; 2-ra dėl Konstitucijos projekto, kuriame reikalaujama galutinai užtikrinti vienodą tikinčiųjų ir netikinčiųjų piliečių teisę. Panaikinti valstybės paramą ateizmui ir antireliginiam auklėjimui mokyklose; 3-čia dėl Lietuvos jaunuolių tarnybos ginkluotose pajėgose - reikalaujama, kad ją galima būtų atlikti savoje tėvynėje; 4-ta dėl tautinės mokyklos koncepcijos, į kurią raginama įtvirtinti neiškreiptą sąžinės laisvės principą, užtikrinti galimybę pasirinkti fakultatinių religijos dėstymą, mokyklų programose objektyviai atspindėti specifinius mūsų tėvynės istorinius, kultūrinius ir tautinius ryšius su katalikybe. Įtemptą suvažiavimo darbo dieną užbaigė meninė programa, kurioje skambėjo B. Brazdžionio ir S. Gedos poezija dviejų Kauno Mokytojų Namų mergaičių choro atliekamos dainos, jaunojo smuikininko pentaklasio Vilhelmo Cetinskio griežiami kūriniai.

(Bus daugiau) LRTV

Vatikano banką tvarkys pasauliečiai

Vatikano banko tvarkymas, kuriam per 20 metų vadovavo arkivyskupas Paulius Marcinkus, birželio 20d. toliau tvarkyti atiduotas pasauliečiams bankininkams iš Italijos, Ispanijos, Šveicarijos ir Vakarų Vokietijos, ir jie iš savo tarpo išsirinks banko direktorių. Ambroziano bankas, į kurį Vatikano bankas buvo įdėjęs pinigų didesniame procentame, bankrutavo 1982m. ir Vatikano bankas turėjo kreditoriams išmokėti USA \$250 milijonų. Dabar arkivyskupas Paulius Marcinkus lieka Vatikano miesto vicegubernatoriumi.

Paulius Marcinkus gimė lietuvių išeivių šeimoje 1922.I.15 Cicero mieste Amerikoje. Ten baigė lietuvių mokyklą, gimnaziją, Mundelein kunigų seminariją ir kunigu išventintas 1947.V.3. Romoje Gregorianumo universitete įsigijo kanonų teisės doktoratą ir dirbo Vatikano diplomatijoje, vėliau buvo popiežiaus Pauliaus VI asmeninis sekretorius ir tvarkė popiežiaus keliones po užsienius. 1968.XII.20 paskirtas vadovauti Vatikano bankui ir po poros dienų nominuotas vyskupu.

Konsekruotas vyskupu paties popiežiaus Pauliaus VI per Tris Karalius 1969.I.6. Popiežius Jonas Paulius II Marcinkų pakėlė į arkivyskupus 1981.IX.26. Jei ne tas jo apsisikiavimas su Ambroziano banku, dabar gal jau būtų buvęs kardinolu.

Published by Dr. Pranas Dauknyš
18 Henry St., Kensington 3031
President of the Lithuanian
Catholic Federation

ĮVYKIAI

Canberra. Opocizijos federalinis lyderis Mr Andrew Peacock iššaukia ministrą pirmininką Mr Hawk pagreitinti federalinius rinkimus, kurie jau būtų šių metų rugpiučio mėnesį, kuriuos laimėtų koalicijos partijos - Liberalų ir Tautinė, kad gelbėtų ekonominę krizę, į kurią nuvairavo Darbo partija.

Maskva. Aukščiausio Sovietų Tarybos komisija paskelbė, kad Gruzijoj balandžio 9d. Tbilisi mieste gruzinams taikiai demonstruojant dėl pasitraukimo iš Sov. Sąjungos ir Gruzijos nepriklausomybės, Sovietų armija, vadovaujant generolui Rodianov, demonstrantus puolė be jokio įspėjimo su aštriais kastuvais daužydami, nuodingom dujom ir šautuvais. Zuvo virš 6,000 gruzinų. Tas žudynes komisija palygina su Kinijos sostinėje Beijings (anksčiau Pekinas) masinėm studentų žudynėm.

O slo. Sovietų branduolinis povandeninis laivas su 90 jūrininkų įgulos birželio 26d. užsidedė 70 kilometrų nuo Norvegijos Šiaurės ledinuotame vandenyne. Atskubėję sovietų laivai degantį povandeninį laivą nusitempė į savo karinę bazę - Murmanskos uostą.

Manila. Komunistų sukilėliai pietų Filipinuose užpuolė protestantų koplyčią, kunigui nukirto galvą ir nužudė 33 besimeldžiančius tikinčiuosius su jų vaikais.

Reuterio žinių agentūra pranešė žinią iš Vilniaus birželio 26d., kad Lietuvos komunistų partijai posėdžiaujant, iš 210 delegatų pasitraukė 15 pilnateisių narių ir 10 kitų, diskutuojant, kad Lietuvos komunistų partija atsiskirtų nuo Maskvos centrinės partijos. Šį klausimą konferencija diskutuos ir liepos mėnesį.

Vilnius. Spaudos pranešimais birželio 27d. keli šimtai vadovaujančių Bielorussijos intelektualų ir politinių veikėjų Vilniuje susirinkę balsavo sudaryti Liaudies Frontą. Skirtingai nuo Pabaltiečių liaudies sąjūdžių, kurie artimai dirba su savo vietinėm komunistų partijom. Bielorussijos komunistų partija neleido krašte steigti Liaudies Fronto ir savo steigimo kongresą turejo susaukti Lietuvos sostinėje Vilniuje.

Sydnejus. Australijos gimnazijų patys gambiausieji mokslo srityje 9 mokiniai, jų tarpe ir lietuvis Pulius Stepanas (Dr. Antano ir Audronės Stepanų Canberroje sūnus), visi jie tarp 16 ir 18 metų amžiaus, valdžios siunčiami į Vokietiją ir Lenkiją dalyvauti Tarptautinėje Fizikos olimpiadoje, prasidedančią liepos pradžioje.

Hobartas. Tasmanija perėjo į Darbo partijos valdžią. Į parlamento 35 vietų rinkimus Liberalų partija laimėjo gegužės 13d. 17 vietų, Darbo partija 13, „Zalieji“ 5. Jokia partija nesudarė daugumos, tai darbiečiai su žaliaisiais sudarė sutartį ir turėdami 1 balso daugumą parlamente, Tasmanijos premjeru tapo Darbo partijos lyderis Mr Field.

D arvinas. Jau atidarytas pirmasis Šiaurės teritorijos universitetas ir liepos 1d. vicekanclerio pareigas pradėjo eiti prof. M. Nairn. Čia anksčiau buvo technologijos institutas, kuris dabar išplėstas į universitetą ir teiks mokslinius laipsnius, veikia 4 fakultetai: meno, prekybos, švietimo ir pritaikomojo mokslo - science.

TEVIŠKES AIDAI

18 Henry St., Kensington, Vic. 3031. Tel. 376 7355
LEIDŽIA AUSTRALIJOJ LIETUVIŲ KATALIKŲ FEDERACIJA

Redaktorius Kazys Mieldažys. Korespondencijas, straipsnius, skelbimus, prenumeratas siųsti viršuje nurodytu adresu. Prenumeratos kaina metams \$25. Kituose kraštuose \$30. Atskiras numeris 50c. Skelbimai už skilties vieną cm. - \$1.50. Nuolatiniam skelbėjams daroma nuolaida. Už skelbimų turinį neatsakoma. Redakcija straipsnius ir korespondencijas taisy savo nuožiūra.

Darius ir Girėno palaikų likimas

C. Vištakas

Prieš 56 m. jie nugalėjo Atlantą, tačiau jų palaikus apšėmė Nemunas...Šių metų pradžioje sužinota apie lakūnų karstų istoriją.

Lakūnų kūnai buvo balzamuoti ir padėti į specialius varinius karstus su stiklo lengais. Palaikai išstatyti Medicinos Fakulteto koplyčioje. Paminklui statyti komitetas paskelbė mauzoliejaus ir paminklo projektų konkursą. Neužilgo Kauno kapinėse pradėta mauzoliejaus statyba pagal architekto Lansbergio-Zemkalnio projektą. Kilo abejonų, kad vieta labai drėgna. 1937 m. spalio 1d. Darius ir Girėno palaikai iškilmingai perkelti į mauzoliejų. Ateityje numatyta jų palaikus perkelti į statomą Prisikėlimo bažnyčią.

Ilgai ieškota paminklui tinkamos vietos. 1938 m. liepos 17d. buvo pašventintas kietinis akmuo Kauno Ažuolyne. Įvairūs nesutarimai nutraukė paminklo statybą....Pastebėta, kad mauzoliejuje drėgmė ir pasirodęs vanduo paveikė balzamuotus kūnus. Karstai perkelti atgal į Medicinos Fakulteto koplyčią. Paminklas paliko ant popieriaus o pinigai prapuolė...

Vokiečių okupacijos metais skulptorius B. Pundzius, Darius ir Girėno paminklo autorius, vargingose sąlygose iškalė Punktuko akmenyje lakūnų profilius su jų testamento žodžių dalimi. Pradėta nerimauti dėl lakūnų palaikų. Bijota, kad vokiečiai pareikalautų varinius

karstus karo pramonei. Nerimą kėlė artėjanti Raudonoji Armija. 1944 m. kovo 18d. naktį Medicinos Fakulteto rūsyje užvirė darbas. Šešetas darbuotojų nešė plytas, smėlį, cementą iš šalutinės kalėjimo gatvės į rūšį. Prie rūmų budėjo vokiečių sargyba. Katilinės kampe karstai padėti vienas ant kito. Išmūrinta maskuojanti siena su dviem ventiliacijos angomis. Angos atliko nenumatytą funkciją...Vokiečiams karstai nerūpėjo.

Pokario metais Darius duktė baigė medicinos studijas. 1951 m. ir pakartotinai 1963 m. jina kreipėsi į Kauno miesto administraciją padėti

surasti pražuvusi tėvo karstą. Atsakyta, kad lakūnų karstų likimas nežinomas. Viena iš slėpusių karstus vyro našlė papasakojo sienos istoriją. Atsirado viena mūrininkas ir nurodė tikrą vietą. Darius dukra nuleido pro ventiliacijos grotelius siūlą su vinimi ir išgirdo metalinį skambesį. Pašalinus groelius jina pamatė karstą su stiklo langu. Žinią pranešė miesto komitetui, tačiau karstai pasiliko už sienos....1964 m. jina kreipėsi į Sniečkų. Rugpiūčio 10d. siena buvo išardyta. Dabar paaiškėjo, kad 1964 m. baisaus potvinio metu vanduo apšėmė rūšį ir pro ventiliacijos angas vanduo apšėmė karstus ir kūnus.

Rugpiūčio 12d. Medicinos Fakulteto mažoje salėje buvo pašarvoti lakūnų palaikai. Vanduo sunaikino kūnus. Apeigoje dalyvavo vien giminis ir oficialūs atstovai. Prie rūmų durų susirinko daug žmonių ir palydėjo karstus į Aukštųjų Šančių karių kapines.

1968 m. liepos 17d. Atlanto nugalėtojai susilaukė įspūdingo antkapinio paminklo.

Prieš keletą mėnesių paaiškėjo, kad grupė aviacijos veteranų paslėpė nuo „budrių akių“ lakūnų ažuolinius ir varinius karstus. Ažuoliniai karstai eilę metų radosi aviacijos muziejuje po parašiuoto kupolu. Dabar nutarta perkelti abejus karstus-relikvijas į Medicinos Instituto koplyčią.

Gal ateis diena kada tūkstantinė minia palydės didvyrių palaikus į galutinę poilsio vietą - Prisikėlimo Bažnyčią.

Du komunizmo keliai

Rašo Dr. Jonas Kunca

Po laisvės balso paskandinimo kraujuje ir persekiojimo visų komunizmo sužmoginimo šalininkų Kinijoje, dabar turim du marksizmo modelius: stalinišką ir gorbačiovinį. Pirmas jėga mėgina išlaikyti obsolūtine proletariato diktatūrą, antras nori leisti masėm bent dalinai pasisakyti su viltim išgelbėti komunizmą jį šiek tiek sudemokratinant.

Abu jie turi bendrą tikslą: išlaikyti valdžią partijos rankose ir neleisti atsiskirti nuo rusų ar kiniečių imperijų okupuotiem kraštams, kaip Rytų Europai, Pabaltijai, Tibetui. Abi marksizmo šakos priėjo prie įsitikinimo, kad marksistinė sistema veda prie ekonominio bankroto ir kad ją reikia reformuoti.

Ekonominės reformos pradėjo kinų vadas Deng jau prieš dešimt metų su didelių pasisekimu, kuris bene bus sukėlęs nerimą Kremlui, kad Rusija galėtų būti pavyta ir pralenkta jų kaimynės Kinijos. Gorbačiovo reformų atsiradimas yra tampriai surištas su kiniečių žemės ūkio sistemos pakeitimu. Ne vien Gorbačiovas, bet visi Kremliaus vadai matė, kad reikia skubiai pakelti produkciją, jei norima išvengti ekonominės katastrofos. Tie, kurių rankose buvo imperijos statistika, žinojo, kad Rusija negali toliau lenktyniauti apsiginklavime su turtingais Vakarais, nes trūksta kapitalo ir technologijos. Gi Deng daug ankščiau įsitikino, kad marksistinė sistema netinka ir ją reikia pakeisti.

Abi šalys-Kinija ir Rusija-priėjo prie tos pačios išvados, kad reikia keisti netinkamą sistemą ir abi jos

mėgina tai padaryti. Abi daro tą pačią klaidą: mėgina išlaikyti jėga arba suktumu kompartijos diktatūrą, neatsižvelgdami į tai, kad piliečiai nori išsirinkti valdžią pagal savo skonį ir kad nori turėti teisę pareikšti savo nuomonę. Reformos, tiek Rusijoje tiek ir Kinijoje, siekia pakelti produkciją be perleidimo valdžios piliečių išrinktiems asmenim, jei jie nėra ištikimi dabartinei klikai.

Po Kinijos grįžimo prie teroro priemonių, tame krašte nėra, bent šiuo momentu, jokios kalbos apie bet kokias politines reformas teikiančias žmonėms šiek tiek laisvės. Sunku tikėti, kad tokia padėtis galėtų išsilaikyti ilgesnį laiką be tautos pasipriešinimo. Milijonas demonstrantų tikriausiai nebus pakeitę savo nuomonės apie režimo sušvelninimo reikalingumą vien dėl įvykusių skerdynių sostinės aikštėje.

Gorbačiovo demokratizacija, kad ir labai ribota, turi daug simpatizantų, krašte ir užsienyje. Ypač satelitai ir Pabaltijo respublikos jam yra dėkingos nors ir už ribotos laisvės grąžinimą. Tik delsimas pradėti giliai reformas yra jo silpnybė. Patys rusų vado draugai ekonomistai įspėja, kad, jei perestroika nepagerins krašto ekonomijos laike 1.5-2jų metų. Rusijoje bus didžiausia krizė ir suirutė, aišku, ir Gorbačiovo valdžios galas.

Reikia manyti, kad Gorbačiovas delsia dėl susidariusios padėties painumo, kurio jis negali išspręsti. Kad perestroika būtų sėkminga,

Gorbačiovas turėtų grįžti prie kapitalistinės sistemos: privačios nuosavybės ir laisvos rinkos. Turėtų duoti Pabaltijo respublikom pilną ekonominę autonomiją ir dar tuoj pat, kad bent Pabaltijy prasidėtų produkcijos kilimas. Niekas nežino, ar Gorbačiovas asmeniškai būtų linkęs imtis šitokių priemonių griaušančių komunizmą ir rusų imperiją. Tik nėra abejonės, kad dauguma partijos didžiūnų griežtai priešintųsi šitokiems pakeitimams. Greičiausiai, Gorbačiovas negalėtų, jei ir norėtų, daryti tai, ko reikalauja krašto padėtis.

Glasnost sukėlė didelę nacionalizmą bangą pavergtojų Rytų Europoje, ypač Pabaltijy. Iš pusiau laisvų rinkimų rezultatų paaiškėjo, tiek Pabaltijy, tiek Lenkijoje, kad žmonės nemėgsta komunistinės sistemos ir ją atsikratytų per pirmą pasitaikiusią progą, atseit, per pirmuosius laisvus rinkimus. Dalinė laisvė žmonių nepasotina. Ji tik sukelia didesnę apetitą ir pilnos laisvės reikalavimus.

Niekas iš mūsų nenorėtų, kad Gorbačiovas būtų pakeistas kitu stalinistinės linijos vadu. Deja, nesimato, kaip jis galėtų triumfuoti su savo reformom, kurios yra paviršutinės ir dar nepradėtos įgyvendinti. Išvada aiški: Gorbačiovo laikas neužilgo gali pasibaigti, jei jis nesigriebs tikrų reformų neatsižvelgdamas į komunizmo filosofiją nei į rusų imperializmą.

Deng, numalšinęs krauju ir ugnimi kinų studentus, sustabdė savo sėkmingas reformas ilgesniam laikui, kol pasaulis vėl atgaus pasitikėjimą Kinijos valdžia. Atrodo, kad komunizmo keliai - stalinistinis ir gorbačiovinis - veda marksizmą į pražūtį.

Jaunuomenės gyvoji auka

Vilniuje įvyko moksleivio Romo Kalantos susideginimo už Tėvynės laisvę metinių minėjimas. Mitingą taproga Vilniaus Kalnų parke rengė Lietuovs jaunimo organizacijų koordinacinė taryba. Mitingui parinkta tema yra: „Jaunuomenės gyvoji auka“. Kalantos susideginimo metinių minėjimai taip pat rengiami Kaune ir Klaipėdoje. Jaunimo organizacijų koordinacinė taryba paragino gegužės keturioliktają drauge pagerbti visų pokario metais už Tėvynės laisvę žuvusiųjų jaunų lietuvių atminimą. Tuo tikslu taryba šiuo atsišaukimu kreipėsi į Lietuvos jaunimą: „Sesės ir broliai! Prieš septynioliką metų, gegužės 14 dieną, klaičioje tamsoje suliepsnojo gyvasis lasivės aukos fakelas. Padangė jau švinta, bet auka Lietuvai nemažiau reikalinga. Ypač reikalingas jaunuomenės pasiaukojimas. Šiandien jaunimas turi gyventi ir Lietuvai paaukoti savo gyvenimą, o ne gyvybę. Gyvybių ant Lietuvos laisvės aukuro sudėta jau daug. Jaunimas krito miškuose, duso totalitarinio režimo tvaikė, neapsiėjo be aukų ir taikos metu tarybinėje armijoje. Atėjo metas ne žūti, o būti! Kaip galime pasitarnauti savo Tėvynei Lietuvai, kaip išvengti aukų armijoje, apie tai kalbėsime gegužės 14d., 17 valandą susirinkę į Vilniaus Kalnų parką mitingui: Jaunuomenės gyvoji auka“. Pasirašė Jaunimo organizacijų koordinacinė taryba.

Užsienio spauda, prisimindama Romo Kalantos susideginimo metines, primena, kad devyniolikmetis lietuvis jaunuolis paaukojo savo gyvybę tam, kad pasaulis išgirstų apie Lietuvai daromas skriaudas, kad kitus išbudintų gyvenimui, kad laisvės idealas vėl užgimtų, suliepsnotų žmonių širdyse. Čia prisimena apaštalo šv. Pauliaus žodžiai: „Jei atiduočiau savo kūną sudėginti, bet neturėčiau meilės, - nieko nelaimėčiau“. Romas Kalanta, rašo spauda, atidavė savo kūną sudėginti iš meilės savo kraštui, savo tautai, iš meilės laisvei ir tiesai. Jis paaukojo savo gyvybę, kad sužadintų garbingesnio, tyresnio, tikrai žmogiškojo gyvenimo viltį. Tačiau nėra įmanoma šiam pasauliui suteikti žmogiškąjį veidą savaroniška mirtimi. Bažnyčia mus moko, kad tai yra įmanoma tik gyvenimu, kuris yra gyvojo Dievo didžiausia dovana, kiekvienam mūsų duota kaip talentas, už kurį kiekvienas yra atsakingas. Nė vienas iš mūsų negyvena sau, sako apaštalas šv. Paulius, nė vienas sau nemiršta.

LRTV

Vengrijos komunistų partijos pareigūnas apie komunizmą

Sensacingą pareiškimą padarė Vengrijos komunistų partijos sekretoriaus pavaduotojas Imre Poszgay, Laisvosios Europos radijui Miunchene duotame interview. Jis pareiškė, kad komunistinė sistema turi būti visai „nušluota, nes dabartinės komunistinės santvarkos sąlygomis, tiek Sovietų Sąjungoje, tiek Rytų Europos kraštuose, nėra įmanoma praveisti veiksmingų reformų. Vengrijos kompartijos sekretoriaus pavaduotojo išitikinimu, vietoje komunistų partijos turėtų būti sukurta visiškai nauja partija, kuri remtųsi socializmo ir socialdemokratijos idėjomis.

LRTV

1989-IEJI BIRŽELIO 14-OJI KAUNAS...

Toji diena atėjo. Gedulo diena. Atėjo pirmąsyk, nors iki skausmo tyliai gedėjom ją visus tuos dešimtmečius nuo 1941-ųjų. Gedėjo žmonės bijodami prabilti. O nuo mūsų, to siaubo nepatyrusių, dangstėtą dieną raudono šilko šūkliais apie laimingiausią pasaulyje vaikystę. Ir protas lig šiol niekaip nepajėgia suvokti, kaip gi galėjo taip būti...

Bet, Lietuva, šiandien maldyk tą raudą, taip garsiai išsiliejusią iš vaiku Tavo. Maldyk, nes jau sulaukėm tos dienos, kai galim visi susirinkti Laisvės paminklo papėdėje ir garsiai pasakyti, kad norim ne tik paminklo Laisvei - norim Laisvės. Kai galim garsiai pravirkti - kas ašarom, kas žodžiais, kas giesme ar varpų dūžiu. Gal tikrai - kiek per garsiai. Bet juk sunku sulaukyti taip ilgai tramdytą raudą...

Susirinkom visa tauta gedului. Bet ar gali žodžiais išsakyti gedulą? Kad ir gražiausiais, lietuviškais, tiek metų ten, išalo žemėje, užantį prie širdies šildytai? Ar gali? O kalbėti reikia. Reikia tiems, kuriais tauta tiki, kreiptis į tautą šią sielvarto, skriaudos ir meilės, tikėjimo, vilties dieną. Kreiptis žodžiais, raginančiais tautą būt tauta, raginančiais turėti tremtinių išvermę, meilę, ištikimybę Lietuvai, gerumą. Raginančiais ieškoti, ne kas mus skiria, o kas jungia. Kad daugiau nepasikartotų birželio 14-oji ir daugybės panašių dienų košmarai. Kad tik nepasikartotų!

Audrius Butkevičius iš „Tremtinio“ klubo kviečia tarti žodį buvusį dukart politinį kalinį Liudą Dambrauską, po jo - LKP Centro Komiteto pirmąjį sekretorių Algirdą Brazauską, paskui - buvusį politinį kalinį Sąjūdžio Kauno tarybos narį Jurgį Oksą ir Lietuvos Laisvės lygos narį Antaną Terlecką. O Sąjūdžio Kauno tarybos primininko Česlovo Stankevičiaus žodžius jau pasivijo gedulingo varpo aidas. Visoj Lietuvoj vidudienį gedėjo varpai. Visa Lietuva tuo pačiu akimirksniu krūptelėjo...

Palikę Laisvės statulą gėlių apsupty, tautiškos Trispalvės su gedulo kaspinais nuvedė minią link

Vytauto prospekto, link Geležinkelio stoties, iš kur daugeliui prasidėjo kelias į nebūtį. Ir atrodė, kad visa tauta eina viena kryptimi... Vaje, kaip gera matyti visą tautą einančią viena kryptimi, kaip viltingai! Seni, jauni. Turbūt ir tie, kurių nėra, kurie sugrįžo gyventi tik kitų atminty. Nes juk tauta - ne tik gyvieji...

„Marija, Marija, skaičiausia lelija...“ - gieda choristai ir moteriškė baltutėlaite galva. Ir pro

giedojimą šluostosi ašaras. Ne ji viena - daugelis. Nes mūsų čia daug ir daugeliui toji diena atėmė ką artimą. Ir tas garsiai pro ruporą „atbildėjęs“ traukinio vagonų ūksmas... Viešpatie, kokie žodžiai gali pasakyt daugiau nei puokštelė baltų saulučių senyvo vyriškio rankose, pradėjusi virpėti taip, lyg būtų ji tikrai patekusi ant bėgių. Ant bėgių, kuriais gyvuliniai vagonai vežė į nebūtį...

„Kauno Tiesa“ No. 139

Lietuvos Olimpinė diena

Gegužės 13-tą dieną visoje Lietuvoje buvo labai iškilmingai ir gražiai paminėta Lietuvos Olimpinė Diena, kurią organizavo naujai įsikūręs Lietuvos Olimpinis komitetas, kurio prezidentas yra Australijoje viešėjęs Artūras Poviliūnas. Ši šventė buvo švenčiama ne vien tik Lietuvoje. Olimpinė ugnis, uždegta nuo saulės spindulių Vilniuje Gedimino pilies bokšte, žinomo olimpinio krepšinininko, taip pat gerai žinomo Australijos lietuviams Šarūno Marčiulionio, buvo perduota estafetės bėgikams, kurie šią ugnį nešė per visą Lietuvą, Latvijos pasienyje ją atiduodami latviams sportininkams ir vėliau estams. Taline, atnešus šią olimpinę ugnį, buvo surengta specialios iškilmės.

Šią olimpinę Lietuvos dieną garsieji Lietuvos sportininkai, treneriai ir veteranai po visą Lietuvą, padedami paskirų federacijų ir vietinių sportininkų labai plačiai skleidė olimpinę tautinę Lietuvos idėją, ta proga

suruošiant įvairias sporto žaidynes ir šios dienos pagerbimą. Tokio masinio sportinio parengimo Lietuva dar nebuvo turėjusi. O pati idėja ir pagrindas yra atgauti turėtas olimpinės teises ir Lietuvos pripažinimą Tarptautinėje Olimpinėje Sąjungoje, kurioje ji buvo iki neteko savo Nepriklausomybės.

Be Lietuvos, ši olimpinė diena buvo plačiai paminėta Amerikoje, Kanadoje ir pas mus Australijoje. Buvusios S. Amerikos sporto varžybos, vykusios Toronte, buvo skirtos Lietuvos olimpinei garbei. Čikagoje ir kituose miestuose buvo surengta sportinės varžybos ir specialūs pagerbimai. Australijoje Adelaidėje vyko lietuvių latvių ir estų krepšinio ir tinklinio varžybos. Atidarydamas šias draugiškas varžybas ALFAS pirmininkas J. Jonavičius iškėlė šių žaidynių reikšmę ir kvietė visus kaip galima geriau prisidėti prie atgavimo Lietuvos, o taip pat ir visų Pabaltijo tautų olimpinę teisių.

Sydnejuje „Kovas“ buvo surengęs draugiškas vyrų, moterų ir jaunių krepšinio varžybas su latviais, skirtas Lietuvos olimpinei dienai. ALFAS valdyba ir paskiri Australijos lietuvių sporto klubai pasiuntė specialius raštus Tarptautiniam Olimpiniam k-tui Sveicarijoje, plačiai išdėstydami Lietuvos sportinę padėtį ir prašydami, kad Lietuvai ir vėl būtų grąžinta jos tarptautinės olimpinės teisės. Tuo pačiu reikalu Sydnejaus „Kovo“ valdyba parašė raštą Australijos Olimpinei Federacijai, prašydami būsimose olimpinėse konferencijose padėti Lietuvai. Rengiamasi IV-sioms varžyboms Lietuvoje.

Ant. Laukaitis

Neveš | Sibira

Paryžiuje vyko 35 valstybių konferencija žmogaus teisių reikalais. Sovietų Sąjungą atstovavo Yuri Kashlev, kuris pranešė, kad pagal naują įstatymą deportacija į Sibirą yra panaikinama. Taip pat jis pradžioje laisvesnį išvažiavimą į užsienį, bet tie, kurie dirba slaptą darbą negalės išvažiuoti, kol nepraeis penki metai.

Taika ir teisingumas visai Kūrinijai

Bazelyje, Sveicarijoje, pasibaigė Rytų ir Vakarų Europos krikščionių ekumeninė ansamblėja „Taika ir teisingumas visai Kūrinijai“. Ansamblėjos dalyvių paskelbtame baigiamajame pareiškime su pasitenkinimu iškeliamas tai, jog pirmą kartą visos Europos krikščionys suvažiuoja į tokio plataus masto bendra susitikimą, peržengdami visus religinius ir politinius barjerus, kurie dar vakar atrodė neperžengiami. Kad ir kaip gilios bebūtų praeities žaidžios, pažymima pareiškime, ryšiai, kurie jungia visus krikščionis Kristuje, pasirodė esą stipresni. Palaipsniškai įgyvendinamas visų krikščionių bendravimas sukelia naujas viltis ir dėkingumą. Baigiamajame dokumente yra išsamiai ir bliviai aptariamos Europoje tebeprasivertiančios neteisingumo apraiškos, konfliktinės situacijos, iškeliamas neapgalvotas žemės turtų eikvojimas, atkreipiamas dėmesys į aplinkos teršimą. Krikščionys yra raginami bendromis jėgomis kovoti su visomis negerovėmis, rūpintis, kad Kūrinija būtų reikiamai apsaugojama nuo grėšiančių pavojų ir kad Europoje įsitvirtintų pastovi taika.

Bazelyje įvykusiame krikščionių ekumeniniame suvažiavime, kaip žinoma, dalyvavo taip pat ir lietuvių katalikų bei evangelikų liuteronų delegacijos.

RG

Kinijoje atkuriamas teroro režimas

Visoje Kinijoje yra griežtinami karinės padėties potvarkiai. Apžvalgininkai reiškia nuomonę, kad tuo būdu valdžia rengia dirvą dar platesnio masto represijų pravedimui ir masinių areštų bangai. Kinijoje yra praktiškai atkuriamas teroro režimas. Pekinas yra kariškių valdžioje. Korespondentai praneša, kad tūkstančiai kareivių ir gausūs tankai bei šarvuočiai dieną ir naktį patruliuoja sostinės gatvėse ir aikštėse. Tiesanmen aikštė dabar yra visiškai ištuštinta, ją saugo šimtai kareivių. Pagal turimas informacijas, betgi, masinės protesto demonstracijos prieš studentų žudynes Pekine dabar vyksta Sanghajuje, Nankine, Harbine, Gianjine, Lanchoujye ir kituose miestuose. Kariuomenei intervenavus prieš demonstrantus, būta aukų ir sužeistų. Šimtai žmonių buvo suimti. Dėl demonstracijų didmieščių įstaigose ir pramonės įmonės nedirbama, nes tarnautojai ir darbininkai negali pasiekti darboviečių. Studentai Sangahuje paragino gyventojus paskelbti visuotinį streiką. Svetimšaliai, tuo tarpu, masiniai apleidžia Pekiną. Pažymėtina, kad kinų valdžios įvykdytas studentų žudynes pasmerkė taip pat ir Vengrijos kompartijos lyderis Karoli Grosz, pažymėdamas, kad represijomis yra naikinama tai, kas Kinijoje buvo atsiekta per paskutinius 10 metų. Vakarų Vokietijos kancleris Khol, iš savo pusės, įvykius Kinijoje aptarė kaip komunistinės ideologijos agonijos apraišką.

LRTV

Nuoširdžiai sveikiname Jubilata

Kunigą Stanislovą Gaidelį, S.J.

Liepos 28 dieną sulaukia 75 metų amžiaus, rugpiūčio mėn 2d. - 45 metų Kunigystės.

Į Australiją atvyko 1950 m. Jėzuitų Ordino vyriausybės paskirtas dirbti lietuvių ir latvių sielovadoje Sydnejuje, Newcastle, Brisbane, Canberroje.

1968 m. perkeltas į Melbourną latvių sielovada.

Nuolatinis lietuviškų parengimų dalyvis. Pavergtųjų Tautų Ekumeninių pamaldų organizatorius, patriotas lietuvis.

Viešpaties laiminamų Ilgiausių Metų!

ALK Federacijos Valdyba

Tautos tragedijų minėjimai

Vytauto Bogušio telefoninis pranešimas iš Vilniaus apie Birželio 13-14-sios - Gedulo ir Vilties dienų - minėjimus Lietuvoje

Vilnius, birželio 13-ta diena. 16-tą vadandą, Dailės parodų rūmuose atidaryta paroda, manifestacija: „Tremtinių kūryba“, kurioje eksponuojama dailės ir fotografijos darbai iš 1941, 47, 48 metų tremties vietų Krasnojarsko, Altajaus, Jakutijos, Vorkutos, Tolimųjų Rytų ir kitų tremties vietų.

18-ta valanda. Naujoji Vilnia. Ant Naujosios Vilnios geležinkelio stoties kabo gedulo kaspiniai, čia perone susirinko šimtai žmonių, pagerbti tremtinių negrįžusių ir svetimoj žemėj suradusių poilsio vietą. Šiais bėgiais tūkstančiai nekaltų vyrų ir moterų, vaikų ir senelių buvo išgabenti į Siberijos tyrus ir Kazachstano stepes. Geležinkelis nuklojamas vainikais, gėlėmis perrištomis gedulo kaspiniais. Pagerbiama tylos minutė. Keletas tremtinių, kurie buvo išvežti tais pačiais bėgiais ir sugrįžę į Lietuvą, čia pat pagerbė žuvusius, kurie negrįžo į Lietuvą, pasakė kalbas.

Birželio 14-ta diena, 12-ta valanda. Visų Lietuvos bažnyčių varpai, varpų gausmas skelbė netolimą tautos tragediją. Tik nedaugelio veikiančių sostinės bažnyčių varpų garsai skambėjo liūdnai, vienišai, nesudarė vientiso gaudesio harmonijos, kaip kad būdavo iki 1940-tjų metų. Daugelis Vilniaus bažnyčių uždarytos, išplėtos, paverstos sandėliais, kalėjimais, kaip ir lietuvių tauta išdraskyta ir išblaškyta po visą pasaulį. Gedimino aikštėje susirinko daugiatūkstantinė žmonių minia, duslus varpo garsas priminė košmarišką vagonų dundėjimą, skausmą ir kančią, viltį ir neviltį. Daugeliui iš susirinkusių skruostais riedėjo ašaros prisiminus brolių, tėvų, senelių ar savo nueitus kryžiaus kelius.

Lygiai prieš metus, čia, Gedimino aikštėje, pirmą kartą suplevėsavo trispalvė. Šiandieną ant namų iškabintos tautinės vėliavos perrištos juodais kaspiniais. Ir ne tik gatvės, bet ir kompartijos bei KGB rūmai plevėsuoja trispalvė. Ko jie liūdi ir gedi? Ar jie atsiprašė lietuvių tautos? kaip ir Imperijos vėliava, atnešusi visus šios negandus, su juodu kaspinu šiandien kabo šalia trispalvės, tai sąmoningas pasityčiojimas iš mūsų kančių ir siekių. Penkių minučių varpų gausmas prityla, vos girdis, po trumpos pauzės, trys stambūs, tvirti varpo dūžiai, lyg skelbia: „Kelkitės, kelkitės, kelkitės naujai kovai už

laisvę ir nepriklausomybę“

18-ta valanda Gedimino aikštėje. Gedimino aikštė užtvindyta žmonių, tiesiog jūra. Choras gieda Mozarto „Requiem“ gedulingas giesmes. Aikštės šone vyksta politinis spektaklis. Giltinė su dalgiu, apsigaubusi raudonu audeklu, keletas NKVDistų su šautuvais, kareiviškais mundyrais. Kaliniai su dryžuotais drabužiais, rankos sukaustytos grandinėmis, šalia jų, vaikiškam vežimely, Stalino ir Hitlerio galvos, kaklai suauge, perrišti vienu skuduru. Šalia, įvairaus turinio politiniai plakatai. Kaip pavyzdžiui: „Likviduoti Molotovo-Ribbentropo pakta“ lietuvių ir rusų kalba; „Šalin Raudonąją Armiją“ anglų kalba; Užrašas: „Lietuvos laisvės grobikas“ ir nupiešta žemiau raudona žvaigždė. „Birželio 14-ta diena, Pabaltijo laisvės diena. Lietuva dėkinga JAV senatui už moralinę paramą mūsų laisvės siekiuose“.

Minioje žmonių matosi Amerikos vėliava. Tai pirmą kartą Gedimino aikštėje plevėsuoja Amerikos vėliava; daug tautinių vėliavų, perrištų juodais kaspiniais, ir nei vienos maskoliškos.

Arkikatedroje pašventinama tremtinių koplyčia, mišios, skiriamos tremtiniams, Vladimiro kalėjime žuvusio arkivyskupo Mečislovo Reinio atminimui. Iš Vladimiro kalėjimo, nuo bendro kalinių kapo atvežta žemė dedama į karstą - tai simboliniai arkivyskupo palaikai. Po tremtinių koplyčios pašventinimo, kardinolas, vyskupas ir kunigai patraukia link Trijų Kryžių kalno.

Trys Kryžiai atrodo nuostabiai įspudingai. Labai simboliškai, iš viršaus jie tokie balti, kaip gūbės, kaip viltis, kaip visa tauta, kuri dabar atgimė. Senieji, išprogdinti trys kryžiai, dabar atkasti, jų nuolaužos mėtos šalia, yra apdėti gėlėmis, vainikais, žvakutėmis. Ryškus simbolis: Praeitis, ir dabartis.

Čia kardinolas Vincentas Sladkevičius pašventina Tris kryžius, giedamos giesmės. Pasakomas pamokslas.

21-mą valandą Gedimino aikštėje prasideda gedulingos šventos mišios po atviru dangum. Aikštė pritvindyta žmonių. Visi susikaupę, susimąstę, rankose laiko žvakės tautos kančių atminimui. Pamokslą pasakė Lietuvos kardinolas Vincentas Sladkevičius. Jis paminėjo nekaltai žuvusius

tremtinius, pabrėžė, kad ir dabar žudomi dar negimę kūdikiai, kad netinkamas konstitucijos straipsnis Bažnyčios atskirimo nuo Valstybės. Toliau kardinolas kalbėjo: Sustabdykite smurtą pagal Kristaus žodžius: Atleiskite jiems, nes jie nežino ką daro... Kristau, baigė pamokslą kard. Sladkevičius, prikalk mūsų tautą, kad galėtume vadintis Tavo sekėjais. Viešpatie, suteik visiems mirusiems amžinos Tėvynės džiaugsmą ir šviesą, Amen.

Mišios baigiamos Lietuvos Himnu, kurį gieda choras su mišių dalyviais. Tikintieji dar sugieda „Marija, Marija“. Arkikatedros klebonas kun. Vasiliauskas padėkojo visiems susirinkusiems: Mes seniai laukėme šios dienos, kad galėtume deramai paminėti. Savo padėkos žodžius kun. Vasiliauskas baigė: Vardan tos Lietuvos vienybė tezydi. Žmonių minia sugieda „Lietuva Brangi“. Išsiskirsto palikdami degančias žvakutes. Gedimino aikštėj, tarsi atmintis ir pagerbimas tiems, kurie nesugrįžo į Lietuvą.

Du Jungtinių Amerikos valstybių Atstovų Rūmų nariai demokratas Dennis Hertel ir respublikonas Don Ritter, parengė laišką prezidentui Bush'ui, kuriame amerikiečių administracija yra kviečiama sustiprinti savo politiką trijų Pabaltijo kraštų atžvilgiu, aiškiau ir tvirčiau paremiant Pabaltijo tautų ir Pabaltijo kraštuose įsikūrusių liaudies judėjimų pastangas taikingomis priemonėmis atkurti Lietuvos, Latvijos ir Estijos nepriklausomybę.

Du Atstovų Rūmų nariai laiške prezidentui rašo, jog pabaltiečių kovos už nepriklausomybę tvirtesnis parėmimas pilnai atitiktų nuoseklią Jungtinių Amerikos Valstybių politiką nepripažinti teisėtų trijų Pabaltijo valstybių prievartinį įjungimą į Sovietų Sąjungą ir drauge dar kartą išryškintų amerikiečių vyriausybės principinį įsipareigojimą ginti demokratiją, pagrindines žmogaus asmens teises ir ugdyti pagarbą tarp tautinės teisės dėsniam.

Kongresmenai Dennis Hertel ir Don Ritter pradėjo rinkti kitų Atstovų Rūmų narių parašus po laišku prezidentui Bush'ui, kuriame raginama tvirčiau paremti Pabaltijo tautų nepriklausomybės siekius.

R A S O T E T E S T A M E N T A ? Skirkite dalį "Tėviškes Aidams"! Mintimi šventa ten investuokite save, Kur Dievas ir Tėvynė šaukia. Būk apaštalas spaudoje "Tėviškes Aidams".

Pavergtųjų tautų savaitė

Minint 25-ąsias NSW Pavergtųjų Tautų Komiteto metines ši šventė bus atžymėta sekančiais: Liepos 16d. sekmadieni, pamaldos už Pavergtas tautas 10.30 val. ryto St. Andrews anglikonų katedroje, Sydney Square. Mišias aukoja Katedros dekanas, vyskupas I.C. Short.

Tautinės grupės prašomas dalyvauti su savo tautinėmis vėliavomis ir palydovais, ar palydovėmis tautiniuose rūbuose.

Po pamaldų bus 25-mečio minėjimas su pietumis Sydnejaus RSL klube. Pietų kaina \$20 asmeniui. Reseruoti vietas prašome skubiai iki liepos 7d, skambinant Mrs. L. Looever tel. 759 3721 ir apsimokant iš anksto.

Lietuviai čia prašomi kuo skaitlingiau dalyvauti. Parodykime savo solidarumą mūsų broliams Lietuvoje. Lietuva dar tebėra okupuota ir pilnos laisvės dar neturi.

Kol nebus pilnos laisvės ir nepriklausomybės Lietuvoje mes negalime sėdėti rankas sudėję, kad kas nors kitas už mus kalbės ir demonstruos.

A. Kramilius Lietuvių atstovas Pavergtųjų Tautų komitete

Kur eina Kinija?

Kinija stovi prie pilietinio karo budgnės, tokia nuomonę reiškia kai kurie užsienio korespondentai, informuodami apie tebesitęsiančią chaotinę padėtį ne tik Pekine, bet ir kituose Kinijos miestuose. Apsiausties stovis yra įvestas Cangčune, kur įvyko rimti kariuomenės susirėmimai su žmonių masėmis. Sakoma, kad ir čia žuvę šimtai asmenų. Masinės protesto demonstracijos ir susirėmimai su kariuomene įvyko taip pat Sanghajuje, Kantone, Nankine. Siomis demonstracijomis šimtai tūkstančių žmonių reiškė pasipiktinimą ir protestą dėl Pekine kariuomenės įvykdytų studentų žudynių.

Pačiame Pekine padėtis dar ir šiandien yra nerami ir labai neaiški. Didžioji Tienanmen aikštė po įvykusių žudynių dabar jau yra ištuštinta, dežuruoja tikrai kariuomenės tankai ir šarvuočiai, bet kituose sostinės rajonuose, kaip praneša užsienio korespondentai, tebevyksta susišaudymai. Kadangi Penkine masinės demonstracijos bent šiuo tarpu yra nuslopintos, manoma, kad susišaudymas dabar vyksta tarp atskirų kariuomenės dalinių, nes kariuomenėje įvykę susiskaldymas: kai kurie iš provincijos atvykę daliniai atakavę represijas įvykdžiusias ir sostinėje tebedežuruojančias ginkluotąsias pajėgas. Sunku suprasti, kieno rankose dabar yra Kinijos valdžia. Niekas nėra girdima nei apie seną Kinijos lyderį Deng Xiao Pingą nei apie ministrą pirmininką Li Pengą.

LRTV

Skautų vadovų kursai

Birželio mėn. 10-tą dieną Chelsea priemiestyje susirinko 15 skautų į „Vadovų kursus“, kuriuos suorganizavo Rajono vadeivė sk. Rasa Statkuvienė. Kursuose dalyvavo keturi Adelaidiškiai, viena iš Ballarato, septyni Melbourniškiai ir keturi vadovai.

Kursai prasidėjo su vėliavų įnešimu. Buvo išdalinti rudi kursų šlipsai, kursuose visi buvo lygūs. Prasidėjo pamokos. Pirmoje eilėje buvo mokoma kaip pradėti organizuoti sueigą. Buvo perduota daug informacijų, kurios padės ateityje būti gerais vadovais, organizuojant net stovyklą...

Dienos metu atvažiavo keli skautininkai praveisti užsiėmimus bei pokalbius. Man geriausiai patiko „lauko virimas“, kurį pravedė sk. Danutė Lynikienė. Jinai mokino kaip iškepti „Damper“ ir „Banana Boats“. Aš manau visiems patiko ta pamoka. Klausimas buvo: ar skautai prisivalgę galėtų vakarienės valgyti? Ne - nebuvo jokių problemų.

Po vakarienės, pamokos tęsėsi toliau. Buvo dainos ir buvo rodomos filmos iš praėjusių skautų stovyklų.

Sekanti rytą, sekmadienį, diena buvo saulėta. Dieną pradėjome su vėliavos pakėlimu. Po pusryčių vėl pamokos. Atvažiavo daugiau pravedėjų. Pasiruošėm šv. Mišioms, kurias atnašavo skautininkas kun. Dr. Pr. Dauknyš. Kaip vakar taip ir šiandien pamokos buvo po vakarienės. Trys grupės pasiruošė praveisti dalį laužo programos.

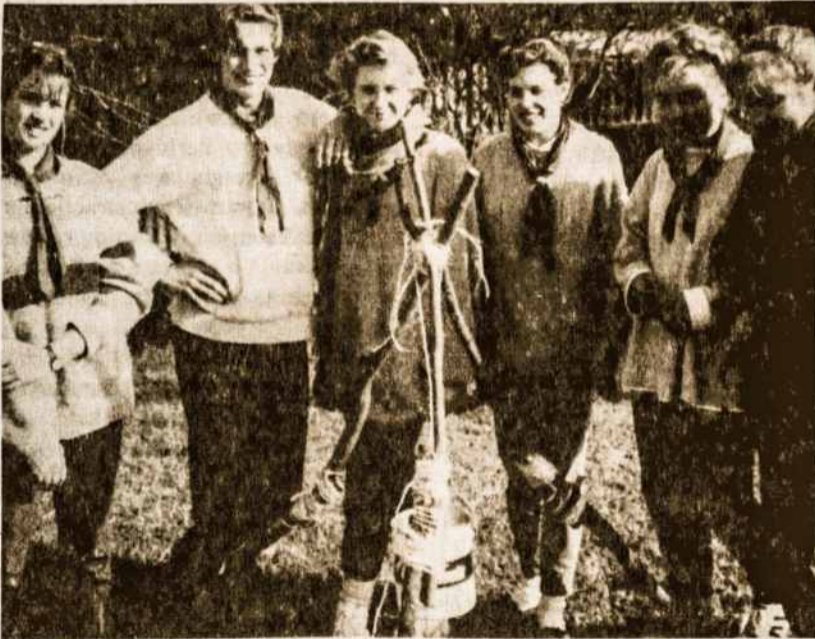
Pirmadienį paskutinė „vadovų kursų“ diena. Pamokos vyko lauke. Buvo palapinių statymas su užrištom akim ir mazgų rišimas. Po pietų buvo nuleistos vėliavos ir tuo pasibaigė vadovų kursai. Visiems patiko šie kursai ir dabar laukiame sekancios kursų dalies, kuri įvyks per Rajoninę stovyklą.

Dėkojame Rajono vadeivei sk. Rasai Statkuvienei už labai gerai suorganizuotus „Skautų Vadovų kursus“.

OP (kursų virėja)

Kursų vadovai: Iš k. Dana Baltutytė, Ona Prašmutienė, Narcizas Ramanauskas, Rasa Statkuvienė ir Birutė Prašmutaitė.

Dalis kursantų: Iš k. Gabrielė Staugaitytė, Vytas Antanaitis, Rasa Pociūtė, Vida Ziedaitė, Nada Dundaitė ir Dana Baltutytė.

GEELONGAS

Birželio 18d. lietuvių namuose įvyko išvežtųjų minėjimas, kurį pravedė ALB Apylinkės Valdyba. Pradėjome pamaldomis, kurias atlaikė Dr. Kun. P. Dauknyš, skaitinius skaitė, A. Jančiauskienė ir A. Baniulis, aukas atnešė A.S. Obeliūnai. Mūsų organizacijos ir DLK Vytenio šaulių kuopa dalyvavo su savo vėliavomis. Po pamaldų vyko į lietuvių namus, tęsėme iškilmingą tai dienai skirtą minėjimą. Invokacijai skaityti buvo pakviestas Federacijos įgaliotinis V. Stuikevičius. Minėjimą atidarė Apylinkės pirm. O. Schrederis. Jis savo kalboje pabrėžė, kad birželio mėnuo yra skaudžių prisiminimų centre, aktualūs prisiminimai. Prisimename išvežtuosius Sibirą, nukankintus kalėjimuose, savanorius kūrėjus, partizanus, jų visų pasiaukojimu buvo atkovota mūsų tauta. Pagerbkime juos visus susikaupimo tylos minute atsistojimu. Tačiau būtina pabrėžti, jog šiuo metu mes suvokiame jau kitą tiesą, nes esame išgyenę dešimtmečius, kai tą tiesą sąmoningai valstybiniu mastu buvo ištrinama iš žmonių sąmonės bei kultūros. Tauta gedi savo vaikų. Saudytų ir degintų, mirusių badu ir sušalusiu - toli Sibiro snieguose ir rūdynuose, gimtojoje pirkioje užmuštų, kaimyno beržynėlyje pakartų...Nėra tokios mirties, kuri nebūtų kirtusi mūsų tautos vaikų. Nėra ir tokių kančių, kurių prieš tai jiems nebūtų tekę iškentėti. Nekyla ranka čia surašyti viską apie tas kančias ir pažeminimus, tuos naikinimo būdus, kurių buvo griebtasi palaužti žmogui ir tautai.

Paskaitą skaitė atvykęs iš Melbourne ALB Tarybos pirm. A. Simkus. Jo paskaitos ištrauka: Malonu vėl pas Jus atsilankyti ir pasidalinti mintimis skaudžių

birželio įvykių mūsų Tautai minėjimo proga. Reiškiau padėką pirm. O. Schrederiui už pakvietimą bei suteiktą progą sugrįžti čia, kur pradėjau savo pirmuosius bendruomenės veiklos žingsnius Australijoje. Mano šiai dienai pasirinkta tema yra: Birželio Trėmimai - Dabarties reikšmė...

Mes negalime ir neturime pamiršti, kad mes esame tik medžio šakelė atrūkusi nuo kamieno, o pats kamienas yra Lietuvoje. Mūsų bendras tikslas atrodo yra labai aiškus visiems. Nepriklausomybės Lietuvai. Tai leiskite užbaigti šių kelių eilučių fragmentu: Birželio baisieji įvykiai praeityje Mūsų tautiniai siekiai dabartyje Tremtinių kraujas nudažė Sibiro plotmes

Mums to niekas iš atminties neišmes. Tai auka už Tautą didžiausia Tėvynės duoklė lietuvių tauriausia, Saukiu aš jų ryžto dvasios vardu Lietuvių pasaulyje jungtis kartu, Mūsų bendra k-ordinuota veikla, Stosis laisva ir Nepriklausoma Lietuva!

Po ALB Tarybos pirm. Algio Simkaus paskaitos, eilėraščių padeklamavo šaulys P. Bartaška iš Melton. Meninė programai vadovavo Geelongo Apylinkės valdybos dainininkų grupės vadovas M. Kymantas. Pradžioje visiems klausytojams pritariant buvo padainuota „Lietuva brangi“, kurį nuskambėjo gan gražiai, nes daina jungia vargą, liūdesį ir linksmybę. Dainininkų grupė padainavo „Jis nebegrįš“, „Mano gyslomis Nemunas teka“ ir „Tėvynė Mano“ muzika M.K. Klajūno ir „Tėviškė“, muzika J. Strolis. Eilėraščius padeklamavo C. Vaičekauskienė ir P. Bandza. Minėjimas buvo užbaigtas Lietuvos himnu.

Geelongo ALB Apylinkės Valdyba

Kviečiame į Dainų Šventę

XVI-toji Dainų Šventė įvyks 1990m. gale Melbourne, kurioje dalyvaus Adelaidės, Melbourne ir Sydnėjaus lietuvių chorai. Pažadėjo dalyvauti ir Kauno vyrų choras „Perkūnas“. Kviečiame ir iš kitų vietovių choras, kad ir mažesnio sąstato šioje Šventėje dalyvauti. Jeigu neįmanoma pasirodyti atskirai, tai prašome įsijungti bent į jungtinį mišrų chorą. Dainų Šventės repertuaras jau spausdinamas ir pagal pareikalavimą bus Jums prisiūstas. Prašome registruotis iki š.m. rugpjūčio mėn. 31d. adresu: Mr. V. Ališauskas 27 Clarinda Rd, Essendon. 3040.

XVI Dainų Šventės administratorius

Melbourne Birželio Išvežimų Minėjimo proga Tautos Fondui aukojusių sąrašas

Po \$20; E. Dainutienė, A. Kaladė, St. Lipčius, P. Mažylis, V. Miliauskas, P.J. Mulevičiai, Stefa Oetterli, V. Pažereckas, M. Prašmutienė, Z. Prašmutaitė, Alf.

Ročius, Fel. Ročius, V. Stagis, Po \$15; Alg. Rahdon. Po \$10; A. Bajoras, M. Biretienė, A. Griškėlis, L. Kilčiauskas, Juozas Kvietelaitis, J.A. Lekniai, L. Lipkevičienė, K. Lynikas, J. Petraitis, Aug. Ročius, Alb. Savickas, Sofija Savickienė, J. Simutienė, Z. Stankūnvičienė, Antony Tulins, V. Vaitkus, J. Venckus, M. Verbylienė, A. Volkienė, Alg. Zilinskas. Po \$5; O. Alekniene, A. Bakaitis, P. Binkus, J. Bruožis, P. Dargis, V. Gabriellaitis, J. Keblys, Aug. Medžiauskis, J. Meiliūnas, M. Mušinskas, J. Paragienė, J.O. Oželiai, V. Sidabra, V. Simankevičius, V. Sukevičius, B. Tamošiūnienė, Ant. Valkienė, J. Zonius. Po \$4; St. Balsys. Po \$2; O. Giedraitienė.

Viso suaukota suma \$571.

Nuoširdžiai dėkojame visiems aukotojams už finansinę paramą Lietuvos Laisvinimo reikalams.

Tautos Fondo Atstovybė-Melbourne

Visi kviečiami atsilankyti į Kanados lietuvių solisto bass-baritono V. Verikaičio koncertus, kurie įvyks sekančia tvarka:

1. Adelaidėje - liepos mėn. 16d. 2 val. p.p. Lietuvių namuose.
2. Sydnėje - liepos mėn. 23d. 2.30 val. p.p. Liet. Klubo patalpose.

Melbourne solistui talkininkaus Kanklių Ansambelis, vadovaujamas St. Eimučio ir solistas V. Danius. Adelaidėje ir Sydnėje talkininkaus kitos meninės pajėgos.

Tai reta proga išgirsti tokį įžymų dainininką ir tikimės kad visuomenė šios progos nepraleis.

IS MUSŲ PARAPIJŲ

Melbournas

Pakrikštytas Aisvydas Kazimieras Sadauskas, gimęs šių metų kovo 4d. pirmgimis sūnus Aurelijos (Dobilevičiūtės) ir Fausto Sadauskų. Krikšto tėvai: Dovydas Sadauskas ir Aurelija Vaičiaitė.

Palaimintojo Arkivyskupo Jurgio Matulaičio metinė šventė yra paskirta liepos 12d. šiemet ji bus

Melbourno Bibliotekos žinios

Gautos knygos: „Open your hearts to Mary queen of peace“, Meditations by Father Tomislav Vlašić and Father Slavko Barbarić (Easter-December, 1984), Milan, 1985 (M. Miliuskienės dovana). „Lietuvos kariuomenė, išleido Sąjunga ginkluotoms krašto pajėgoms remti, Kaunas 1938, ir kiti albumai (V. Rekešiaus dovana). „Išėjimo lietuvių sportas 1944-1984“, išleido Toronto, 1986. Redakatoriai: Sigitas Krašauskas, Kęstutis Cerkeliūnas, Pranas Mickevičius. Viršelis ir titulinis lapas Viktoro Simankevičiaus (V.D. Simankevičių donana). Aukštojo \$5 A. Steponavičius. Nuoširdi padėka.

Bibliotekos pranešimai

Bibliotekos knygos gražinantieji per „Talką“, per Liet. namų barą bei per kitus šių namų pareigūnas, ar, blogiausiu atveju, gražinamas knygas paliekant prie bibliotekos durų, prašomi nepamiršti knygos palikti raštelius su atžymėtomis pavardėmis asmenų, gražinusių knygas. Priešingu atveju, biblioteka apkraunama bereikalingu darbu.

Suinteresuotieji painformuojami, kad biblioteka neturi laiko, nekalbant jau apie teisę, tikrinti multiplikuojamus tekstus, neprisiimdama jokios atsakomybės už jų turinį.

Bibliotekos vedėjas.

trečiadienį, iškilmingomis pamaldomis minėsime sekmadienį-liepos 16d.

„Tėviškės aidų“ loterijos bilietus sekmadieniais prie bažnyčios platina Federacijos v-bos nariai. Tai geras šansas paremti „Tėviškės aidus“, bet ir laimėti naujutėlį spalvotos televizijos aparatą, kurio vertė su gera nuolaida yra \$500. Bandykite savo laimę!

Geelonge lietuviškos pamaldos Sv. Jono bažnyčioje liepos 16d. sekmadienį 9.30 val.

„Tėviškės aidams“ aukotojų sąrašas birželio mėn. E.V. Stagai \$200, V.Petniūnas \$20, po \$15 M.Prašmutienė, R.Teizeris, po \$10 Ir. Stumbras, po \$6 I.Budrys, po \$5 A.Bužinskas, P.Babarikas, J.Jaraminas, R.Krausas, M.Kuliešius, J.Norvilas, J.Petrailis, V.Radvilas, po \$3 J.K.Mikalajūnas. Visiems „Tėviškės aidų“ rėmėjams nuoširdus Ačiū!

Atsiųsta paminėti

Aš kviečiu jus. Si Kęstučio Trimako paruošta 208 psl. knyga supažindina skaitytojus su plačiai pasaulyje nuskambėjusiais įvykiais Medjugorje, Jugoslavijoje. Knygos pirmoje dalyje suglaustai aprašomi įvykiai, asmenys, aplinkybės, mokslinių tyrimų išvados, hierarchų bei teologų pareiškimai - įsitikinimai Marijos apsišėkimu tikrumu. Antroje dalyje spausdinami lietuvių kalbon išvertsti Marijos žodžiai, kurie visiškai atitinka — tiesiog patvirtina — Evangelijos bei Bažnyčios mokslo tiesas; jie yra suskirstyti pagal temas su trumpais įvadais. Knyga gaunama leidykloje; Židiny, c/o R. ir S. Kunzmanai, 8000 Tapper Pl. Dyer IN 46311. USA. Kaina nepažymėta.

MELBOURNAS

Parapijos choro šventė

Kasmetinė tradicinė choro šventė minima kartu su savo vadovo ir dirigento Petro Morkūno Vardinėmis. Liepos 1d. vakare choras susirinko į Parapijos namus Kensingtone į šilto patalpas, kur šeimininkės - Apolonija Mioldažienė ir Teresė Jurgelaitienė jau visų laukė skaniai paruošta vakariene. Palaiminus vaišes, choro pirmininkas Kazimieras Mioldažys apžvelgė choro atliktus darbus, giedojimo išvykas ir į kitas bažnyčias. Kai 1950 m. kun. Pranas Vaseris atvyko lietuviškom pamaldom ir pastoracijai į Melbourną, čia pradėjo skambėti net tik lietuviška daina, bet ir lietuviška giesmė, tačiau Parapijos choras oficialiai įsikūrė tik 1961 m. Tada chorui vadovavo Jonas Juška, o nuo 1964 m. iki dabar vadovauja Vilniaus lietuvis Petras Morkūnas.

Minit choro vadovo vardadienį,

ta pačia proga buvo paminėtas ir vargonininkės Zitos Prašmutaitės gimtadienis ir jiems buvo sugiedota, Ilgiausių Metų Valiol.

Chorą sveikino kun. Pr. Dauknyš, visiems dėkodamas už didelį pasišventimą lietuviškai giesmei, kas sekmadienį visų širdis keliant prie Aukščiausiojo, lietuviška giesme visus perkeliant į Tėvynę. Pasveikino garbės svečių - Bendruomenės pirmininką Dr. Joną Kunčą su žmona ir visiems šį mėnesį švenčiantiems vardines pakvietė sugiedoti Ilgiausių metų. Vardinės šventė: Antanina Žemaitienė, Antanas Bakaitis, Jonas Tamošiūnas ir Dr. Jonas Kunca. Po skanios vakarienos daino vijo dainą, tiek jų buvo išdainuota! Taip linksmai prabėgo vakaras, Dr. J. Kuncos žodžiais tariant, kad lietuviška giesmė visus žadintų ir vestų į Tėvynę Lietuvą!

Buvusiam Ateitininkų Federacijos Įgaliotiniui Australijoje, senjorui

A. †A. Juozui Stepanui

mirus, širdingai užjaučiame Velionies šeimą: žmoną, sūnų, marčią, anukus, artimuosius gimines Lietuvoje ir Idėjos Draugus Australijoje ir Amerikoje. Teesie Viešpats Tau, Juozai, gailestingas. Kartu su Jumis liūdi

Adelaidės Ateitininkų Sendraugai ir Valdyba

A. †A. Juozui Stepanui

mirus, vienam iš pirmųjų lietuvių „Caritas“ Inc. steigėjų Adelaidėje, giliai užjaučiame Velionies žmona Agą, sūnų Dr. Antaną Stepaną su šeima, švogerį Praną Pusdešrį su žmona, artimuosius ir gimines Lietuvoje.

Adelaidės šv. Kazimiero parapijos ir Lietuvių „Caritas“ Inc. Taryba

A. †A. Juozui Stepanui

Amžinybėn iškeliauvus, mielą Agutę Stepaniene, sūnų Dr. Antaną Stepaną, jo žmoną Audronę ir sūnus Paulių ir Kazį, švogerį Praną Pusdešrį ir žmoną Saulutę giliai užjaučiame ir kartu liūdimė Jūsų skausme.

M. Gavenienė, J. Rupinskas ST,
J. Bardausku šeima.
V.J. Rupinskų šeima, R.A. Kubilių šeima

A. †A. Juozui Stepanui

Ateitininkų Federacijos buvusiam įgaliotiniui mirus, nuoširdžiai giliai užuojautą reiškiamo jo žmonai Agai, sūnui Dr. Antanui ir visai šeimai, kartu liūdimė, bet ir tikime, kad jis ilsisi Kristaus suteiktoje ramybėje. Melbourno Ateitininkai

A. †A. Juozui Stepanui

mirus, nuoširdžiai užjaučiame žmoną Agotą, sūnų Dr. Antaną su šeima ir visus artimuosius.

F.Katauskienė
Grazina ir Romas Katauskai

A. †A. Juozui Stepanui

mirus, jo žmoną Agutę, sūnų Antaną ir jo šeimą nuoširdžiai užjaučiame.

Monika Martišienė ir Viktoras

A. †A. Juozui Stepanui

mirus, giliai užjaučiame žmoną Agotą, sūnų Dr. Antaną Stepaną su šeima ir visus gimines ir artimuosius.

Sofija ir Aleksandras Mauragiai

Melbourno Lietuvių Bendruomenės valdyba kviečia visus į

VAKARONĖ

Liepos mėn. 15d. 7 val. vak. šeštadienį Lietuvių namuose. Nuotaikinga programa, šokių muzika, įvairi vakariene. Kaina tik \$10.

Stalus užsisakyti pas V. Zioga. Tel. 458 1102

MLB valdyba

Tėviškės Aidų Loterija

Galima laimėti:

1. Spalvota TV 48 cm ekranas-AIKO naujas. Dovanojo V. Koženiaskaitė-Rosato.
2. Paveikslas „Pamiškė“. Dovanojo dail. J. Baukus.
3. Paveikslas „Motinė prie sodybos“. Dovanojo dail. J. Baukus.
4. Paveikslas „Audringas vakaras“. Dovanojo dail. J. Baukus.
5. Paveikslas „Abstraktas“. Dovanojo dail. J. Baukus.
6. AM/FM Clock Radio Cassette Player. Dovanojo Juozas Baumil.

Dar daugiau smulkesnių laimėjimų. Bilietai po \$1, visa knygutė 10 bilietų \$10. Bilietus platina Federacijos Valdyba Melbourn sekmadieniais prieš pamaldas, kitur Federacijos Įgaliotiniai.

Loterijos traukimas Tautos Šventės minėjimo dieną Melbourn Lietuvių Namuose pietų metu rugsėjo 10d.

Bandykite laimę - paremkime „Tėviškės Aidus“!

Australijos Lietuvių Katalikų Federacijos Valdyba

Tautinė olimpijada Lietuvoje

Lietuvoje jau dabar plačiai kalbama apie būsimąsias Pasaulio Lietuvių IV-sias Žaidynes. Jau yra gauta daug įvairių pasiūlymų, emblemai projektų ir kt., kaip geriau šią šventę surengti. Ji tikrai įvyks 1991-ųjų metų vasarą. Pati svarbiausia dalis yra programos parengimas. Ją sudarant, būtina yra atsižvelgti kokios sporto šakos yra buvę anksčiau ir kokias naujas reikiams šventę įtraukti. Tačiau Lietuvoje, kaip kad ir svetur, pagrindinis dalykas yra dalyvavimas šioje mūsų „tautinėje olimpiadoje“. Todėl, taip manoma Lietuvos organizatorių, kurie savo nuomonės atsilaukia ir užsienio lietuvių sportininkų, programoje gali būti ir meškeriojimo, virvės traukimo varžybos, beisbolo rungtynės su Amerikos lietuviais, rankinio žaidynės su Vokietijos lietuviais ir kitos parodomosios sporto rungtynės. Tačiau pagrindinėmis šių žaidynių varžybomis bus: vyrų ir moterų krepšinis, tinklinis, vyrų futbolas. Bendras visų plaukimas, lengvoji atletika, dviračių sportas, stalo ir lauko tenisas, golfas, šachmatai, boksas, jodimas, badmintonas, biljardas ir aviacijos sportas. Tačiau prie šių sporto šakų dar gali būti prijungta ir buriavimas, penkiakovė, sunkumų kilnojimas, gimnastika, fechtavimas, imtynės, dailusis čiuožimas ir gal dar kas nors.

Australijos lietuviams sportininkams daugelis šių sporto šakų yra nežinomos, tačiau Lietuvoje jos yra kultivuojamos ir būsimąją sporto šventę norima padaryti tikrai didelę ir įspūdingą. Paskiri užsienio sportininkai bus apgyvendinti, daugumoje, pas privačius asmenis ir dabar pasiūlymų priimti pas save svečius, gaunama labai daug. Pagrindinės

šventės varžybos bus Vilniuje ir Kaune, nors paskiros žaidynės vyks ir kituose miestuose. Australijos sportininkams jau pats laikas pradėti rimtai šioms varžyboms ruoštis, ypatingai tiems mūsų jaunuoliams sportininkams, kuriems yra sunku kalbėti lietuviškai, nes tikrai, atvykus į Lietuvos olimpinės varžybas ir nemokant bent minimalinės lietuvių kalbos, bus gėda ne tik patiems sportininkams, bet ir visai Australijos lietuvių grupei. Laiko dar yra, o įdėjus truputį noro, tikrai galima ir lietuviškai išmokyti. Tat į darbą.

Ant. Laukaitis

Arafas išrinktas prezidentu

Tunisas. — Palestinos Išlaisvinimo Organizacijos Centro komitetas praėjusio sekmadienio rytą išrinko savo vadą Yasser Arafatą dar nesamos Palestinos valstybės prezidentu. Palestiniečių Centro komitetas posėdžiavo Tunise, kuriame lapkričio mėnesį buvo paskelbta Palestinos organizuojama valstybė. Palestiniečių parlamento pirmininkas Abdel-Hamid Sayegh pranešė, kad Arafatas buvo išrinktas vienas balsais. Arafatas bus laikinosios vyriausybės prezidentu. Palestinos valstybė turėtų būti Vakarų kranto ir Gazos srityse, kurias okupavo Izraelis. Daugiau kaip 100 valstybių yra jau pripažinusios Palestinos valstybę, nors ir susidaro protokolinės problemos. Arafatui dabar bus lengviau kalbėtis su kitų valstybių prezidentais.

XVI Lietuvių Dienų rengimo komitetas Melbourne - Australia skelbia Lietuvių chorinės muzikos konkursą, kuris susideda iš trijų kategorijų.

I-ma kategorija: Stambesnis veikalas (pav. kantata 15-30 min. ilgio) tinkamas 1990 m. Australijos Lietuvių Dienų atidaryme.

II-ra kategorija: Daina iki 4 min. ilgiotinkama 1990 m. Dainų Šventei.

III-čia kategorija: Jauno kompozitoriaus-ės (iki 35 m. amžiaus) kūryba.

Sąlygos

- Veikalai turi būti rašomi:
  - Atkreipiant dėmesį į išėjimo chorų pajėgumus. Choro dydis 30-50 asmenų. Diapozonai: sopranų iki G, altų Fiki D, tenorų iki G, bosų E iki D. Galima panaudoti solistus: soprana, mezo soprana, baritoną, bosą ir deklamatorių-ę.
  - Su akompanimentu.
  - Tema turi būti lietuviška
- Veikalus (po 3 egzempliorius) prašomeme atsiųsti iki 1989 m. spalio mėn. 31d. adresu: Mrs. Dana

Levickis, 39 The Boulevard, Doncaster. Vic. 3108 - Australia. Tele. (03) 848 8836.

3. Atsiųsti veikalai lieka Konkurso rengėjų nuosavybėje.

4. Veikalų premijavimo komisiją sudaro:

Australijos lietuvių dirigentų atstovas. Australijos Lietuvių Fondo įgaliotinis ir Valstybinės konservatorijos atstovas.

Premijos

I-mai kategorijai: I-ma premija \$1,500 Aus.

II-ra premija \$ 750 Aus.

II-čia premija \$ 500 Aus.

II-rai kategorijai: I-ma premija \$ 500 Aus.

II-ra premija \$ 250 Aus.

III-čiai kategorijai: Viena premija \$ 500 Aus.

XVI Lietuvių Dienų Rengimo Komitetas Melbourne

PERTHAS

Išvežtųjų minėjimas

Minėjimą ruošė Baltiečių Taryba birželio 11 d. 3 val. p.p. Latvių salėje.

Maldas pravedė kun. Murphy ir pastorius Christian; pastorius Mušinskis šiais metais negalėjo praveisti pamaldas, nes guli ligoninėje; tai jis atsiuntė sveikinimą.

Po Australijos Himno, Baltiečių P-ko pareigas einęs P.Cekanauskas pristatė kviestus svečius ir prašė dalyvių sugiedoti Tautinius Himnus.

Paskaitą skaitė Prisoners of Conscience organizacijos vadovė Mrs. Pat Halligan. Ji yra rašiusi daug laiškų Sibiro kaliniams ir yra buvusi Lietuvoje ir Sovietų Sąjungoje.

Latvių vaikai paskambino kelias melodijas tautinėmis latvių kanklėmis.

Latvių vyrų choras, vadovaujamas Anitos Rudaks, o po to, mišrus choras, vadovaujamas Janio Purvinskio, padainavo keletą dainų.

Pagrindinėje kalboje, P.Cekanauskas paminėjo, kad dabartiniai įvykiai Kinijoje primena žudynes ir išvežimus Pabaltijo kraštuose.

Trumpai kalbėjo Senatorė Jean Jenkins ir Vakarų Australijos valdžios bei opozicijos atstovai.

Pabėgėlių Savaitė

Birželio 21 d. (laikė pabėgėlių savaitės) miesto centre, Forrest aikštėje, buvo suruoštas įvairių tautybių koncertas: dainos, šokiai, muzika. Lietuvius atstovavo ir porą tautinių šokių gražiai pašoko Birutė Radzivanienė ir Kristina Repševičiūtė. Vėliau, B.Radzivanienė pašoko arabiškus šokius.

Molotovo - Ribbentropo paktas

Italijos ir kitų Vakarų kraštų laikraščiai plačiai informuoja apie liaudies deputatų kongreso Maskvoje nutarimą, kad specialiai sudaryta komisija išaiškintų Molotovo ir Ribbentropo susitarimus, ypač gi jų slaptuosius protokolus, kuriais remiantis trys nepriklausomos Pabaltijos valstybės buvo prievartiniai prijungtos prie Sovietų Sąjungos. Štai kelios antraštės, kuriomis Romos dienraščiai pristato minėtąją informaciją: Pabaltiečiai laimi vieną mūsų, draugai - gana melo!, atskleiskim tiesą, Sovietų Sąjunga peržiūri savo istoriją, susitarimas su Hitleriu - smūgis Sovietų Sąjungai. Laikraščiai rašo, kad pabaltiečių pastangų dėka, sovietinė valdžia, galbūt, pagaliau, atskleis, kaip iš tikrųjų buvo aneksuotos trys Pabaltijos valstybės. Sprendimas sudaryti komisiją Pabaltijo kraštų

aneksijos aplinkybėms išaiškinti, rašo Italijos laikraščiai, nepaėjo be protestų, ypač iš kai kurių rusų deputatų pusės. Bet kiti deputatai, kaip, pavyzdžiui, istorikas Roy Medvedevas, sprendimui pritarė, pripažindamas, jog ligšioliniai tvirtinimai, esą trys Pabaltijos respublikos savanoriškai prisijungusios prie Sovietų Sąjungos, yra melas. Laikraščiai, betgi, reiškia nusistebėjimą Gorbačiovo tvirtinimu, kad archyvuose nėra surandami slaptųjų protokolų originalai. Sunku patikėti, rašo spauda, kad tokie svarbūs antrojo pasaulinio karo dokumentai būtų dingę tiek iš Sovietų Sąjungos, kaip ir iš Vakarų Vokietijos valstybinių archyvų, juoba, kad jų tekstai jau daugelį dešimtmečių yra visuotiniai žinomi ir buvo daug kartų paskelbti. Keistai skamba taip pat Gorbačiovo pasakymas, kad sienų pakeitimo klausimu Antrojo pasaulinio karo pradžioje yra neaiškumų, bet tai tėra spėliojimai. Spauda pažymi, kad pasaulio istorikam Pabaltijo kraštų aneksijos klausimu niekad nebuvo jokių neaiškumų. Pasiremiant faktais, o ne spėliojimais, yra visuotiniai pripažįstama, kad Pabaltijo kraštai buvo prievarta įjungti į Sovietų Sąjungą.

LRTV

TALKA TARNAUJA LIETUVIAMS * TALKA TARNAUJA LIETUVIAMS

DĖMESIO! DĖMESIO!

Nuo liepos 1d., TALKA moka:

16% už terminuotus indėlius,

9% už einamąsias sąskaitas.

TALKA skolina pinigus:

16% įkeitus turta,

19% asmeninėms paskoloms.

TALKA VEIKIA LIETUVIŲ NAMUOSE
ADELAIDE * MELBOURNE * SYDNEY

TIKROS KATALIKŲ LAIDOTUVĖS

Mes tikime, kad mūsų uždavinys yra ne tik laidotuvės sutvarkyti profesionaliai ir ramiai, bet taip pat suprasti ir pagerbti suinteresuotų žmonių jausmus ir užtikrinti, kad laidotuvių sutvarkymas yra prasmingas ir tinkamas.

TOBIN BROTHERS FUNERAL DIRECTORS

Doncaster: 816 Doncaster Road.....	848 3666
East Burwood: 294 Burwood Highway.....	232 9999
Frankston: 232 Cranbourne Road.....	789 6766
Glenroy: 111 Wheatshaf Road.....	306 2044
Malvern: 1382 High Street.....	509 4811
Noble Park: 505 Princes Highway.....	546 7644
North Melbourne: 189 Boundary Road.....	329 6144
Ringwood: 331 Maroondah Highway.....	870 8011